

UDEN FOR SÆSONEN

PIRATEN OG HANS GEDEKID

En dag jeg besøgte fængslet i den østafrikanske østat Seychellerne, sad en somalisk dreng omkring de 16 år på fængselskøkkenets gulv. Det franske søværn havde tilbageholdt ham sammen med en større gruppe mænd i Det Indiske Ocean på grund af mistanke om pirateri, og nu stod drengen anklaget for medvirken. Han var iført mørkeblåt fængselstøj, som alle fangerne bar i Montagne Posée-fængslet uden for hovedstaden Victoria. Året var 2014. Der var 35 grader varmt og en luftfugtighed på over 80 %. I troperne hænger fugten tæt i luften, og regnen er altid snublende nær.

Fængslets placering var et femstjernet hotel værdig. Det lå på et frodigt højdedrag omringet af grønne buske og træer med udsigt over hvide sandstrande og turkisblåt hav. I fængslet sad omkring 40 unge somaliske mænd anklaget eller dømt for pirateri, og jeg skulle tale med dem, da jeg som forsker fulgte Seychellernes retsager imod pirateri.

Drengen på køkkengulvet smilede stort. I hans favn lå det fineste lille gedekid, og med strålende øjne holdt han en sutteflaske op til dets mund. Via tolk betroede han mig, at han elskede dyr og savnede sit liv i Somalia,

hvor han havde været hyrde og passede familiens geder. Indtil det franske krigsskib havde taget ham til fange og sendt ham til fængslet på tropeøen.

Jeg kunne næsten ikke tro, at hyrden med det funklende smil stod anklaget for havets farligste form for kriminalitet, der traumatiserer uskyldige søfarende og koster søfartsnationer som Danmark store summer at bekæmpe. Vi sender krigsskibe til internationale farvande og forsøger at opbygge lokale staters kapacitet til at fange og retsforfølge mistænkte pirater. Rederier må omdirigere skibe ad længere ruter eller investere i at beskytte deres flåde med bevæbnede vagter, pigtråd og vandkanoner. Dertil kan vi lægge millioner af kroner i løsesummer, som rederierne forhandler med de piratgrupper, der kaprer deres containerskibe og holder besætningen som gidsler.

For somalierne i Montagne Posée-fængslet var den fugtige luft uudholdelig. Seychellernes klima gav dem hudproblemer, for de var vant til Somalias tørre varme. Kosten i deres nye, midlertidige hjemland bestod primært af fisk og svin, men mange landlige somaliere spiser ikke fisk, fordi de er pastoralister og dermed lever af kvæg. Ligesom hyrden på køkkengulvet.

Selv om moderne livsstil har udvandet stereotyperne noget, findes der stadig somaliske udtryk om, at rigtige mænd spiser rødt kød. De har nemlig traditionelt associeret fisk med fattigdom og underklasse, fordi det at besidde kvæg er forbundet med økonomisk formåen. Som muslimer spiser de desuden slet ikke gris, så fængselskosten på Seychellerne udfordrede dem en del.

Ud over hyrden gik et par stykker til hånde i fængsel-skøkkenet, og det så både komisk og besværligt ud, når den somaliske opvasker med strittende fingre omkring det beskidte bestik forsøgte at undgå at røre ved resterne af svinekødet. Men det var ikke sjovt. Den forsigtige måde at behandle servicet på slog mig som en stor kontrast til de voldsomme handlinger, som opvaskeren, hyrden og de andre var i fængsel for. Pirateri.

MED MOD OG AUTOMATVÅBEN

Ordet pirateri stammer fra det græske ord *peiran*, som vi kan oversætte til at forsøge eller at erfare, og senere har det også betydet at vove. Hvert af udsagnsordene puster relevant liv i betydningen af fænomenet, der er den alvorligste form for kriminalitet til søs og en handling, der både kræver risikovillighed og mod, om end ikke på den opbyggelige måde.

Selv om vi måske ikke tænker over det til daglig, dækker havet 70 % af kloden, og 90 % af verdenshandlen foregår til søs. Havet har til alle tider været en silkevej, og i dag sikrer det os krydderier fra Brugsen, servietter fra Søstrene Grene og biler fra Toyota. Samtidig skaffer havet os mad på bordet, og halvdelen af jordens befolkning er afhængig af fisk som den primære kilde til protein. Havet rummer også store mængder olie og gas, som stadig driver vores økonomi, selv om vi med hiv og sving forsøger at frigøre os fra de fossile brændsler i disse år. Havet adskiller lande og kontinenter, men forbinder os også. Derfor har vi brug for fred og sikkerhed på havet.

Alligevel herskede der en sær havblindhed i nyere tids udenrigspolitik indtil omkring 2008. Det år satte pirateriet ud for Somalias kyst den maritime sikkerhed på dagsordenen i FN's Sikkerhedsråd og i udenrigs- og sikkerhedspolitikken blandt verdens søfartsnationer, herunder Danmark.

Inden for få måneder begyndte de at bekæmpe pirateri i regi af EU, NATO og Combined Maritime Forces, en permanent international flådeoperation ledet af amerikanerne. Villige stater bidrog med krigsskibe og personel, og Danmark sendte i første omgang støtteskibet *Absalon* med godt 100 besætningsmedlemmer til Combined Maritime Forces' operation ud for Afrikas Horn, derefter til NATO's mission indtil 2016.

Den prompte internationale reaktion skyldtes ikke, at pirateriet pludselig var genopstået. Angreb har igenem historien fundet sted i mange af verdenshandlens maritime knudepunkter, for eksempel i Malaccastrædet i Sydøstasien, Det Caribiske Hav, Guineabugten i Vestafrika og altså i Det Indiske Ocean ud for Somalia på Afrikas østkyst. Forskellen i 2008 var måske den store koncentration af angreb i det, der er en af verdens vigtigste sejlruiter tæt på Rødehavet og Suezkanalen, som forbinde Sydøstasiens billige fabrikker og Mellemøstens olieaffinaderier med de købedygtige europæiske markeder.

Pirateriet var samtidig særdeles groft med grupper på typisk ti mænd, der kaprede store, værdifulde containerskibe og kidnappede besætningen. De brugte AK47-maskingeværer og indimellem skulderbårne

panserværnsraketter for at tiltvinge sig adgang til skibet og dets kommandobro.

Selv om det var nødvendigt for piraterne at holde liv i gidslerne for at kunne forhandle om løsesum med rederier og de søfarendes familier, har ingen af de frigivne ligefrem oplevet at blive behandlet godt. Og sådan har det nok altid været, for den romerske filosof Cicero omtalte allerede i århundredet f.v.t. pirater som *hostis humani generis*, menneskehedens fjende. Udtrykket har hængt ved siden, og det er ikke så mærkeligt.

HVOR ARRENE KOMMER FRA

Mange af de dømte, jeg mødte på Seychellerne, var højlydte, rastløse, altid i bevægelse. Klask-klask-klask, lød det fra klipklapperne, når de gik rundt på det fugtige fængselsgulv. Og de havde ar alle vegne – på arme, ben og kinder.

På en af de lange, varme dage, jeg opholdt mig i fængslet, stod de inde på deres soveafdeling i en tæt klump og bølgede let frem og tilbage, mens de så et VHS-bånd på et lille billedrørs-tv. Det viste en somalisk musikvideo med en mand og kvinde, der tydeligvis var interesserede i hinanden. Side om side vuggede parret blidt til en rolig popmelodi i et knastørt landskab.

Jeg spurgte en af somalierne, hvor han havde sine mange ar fra. Der var mindst ti på højre arm og lige så mange på venstre. De fleste danskere ved præcis, hvor de fik deres ar, da de slog baghovedet i radiatoren som barn eller skar sig på et glasskår en sommerdag på stranden. Familien fortæller igen og igen historien om turen